

List izhaja 1. in 15.
vsakega meseca.
Posamezna štev. 3 K.
Naročnina mes. 6 K.
Rokopisi se ne vra-
čajo in nefrankirana
pisma se ne spreje-
majo.

VOJNI INV

Licealni knjižnici

Ljubljani.

Dolžni odda.

St. Peterski
vojašnici.

Glasilo splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo.

Potek I. kongresa jugoslovenskih vojnih žrtev.

Središnji odbor udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot je po srečno in uspešno dovršenem delu udruženja v enotno stanovsko organizacijo uvidel potrebo, da se mora v svrhu izpopolnitve organizacije in nadaljnjih smernic za dosegajočih ciljev, sklicati vse vojne žrtve iz cele kraljevine SHS. na prvi kongres, ki se je vršil 28., 29. in 30. oktobra t. l. v Beogradu. Od vseh strani države, prišli so invalidi in vdove s sirotami v jugoslovensko prestolico, da s svojo navzočnostjo pripomorejo do boljšega uspeha določenega programa. Tudi iz Slovenije je prispelo nekaj invalidov poleg delegatov organizacije.

Beograd je imel priliko videti dotične dni sliko, ki so jo predstavljale tisočglave mase revnih zapuščenih vojnih žrtev, ki so se prišle boriti za svoje pravice. Dne 28. oktobra t. l. okoli 8 ure zjutraj, pričele so prihajati od vseh strani mesta skupine bednih ljudi, ki so se zbirale v prostorni dvorani kazine na Terazijah in do zadnjega kotička napolnile prostorno dvorano. Dvorana je bila celo premajhna tako, da je moralo veliko invalidov in vdov stati po hodniku in dvorišču.

Točno ob 9. uri otvoril je predsednik središnjega odbora polkovnik tov. Dinić kongres. Pozdravil je delegate od vseh strani domovine, posebno pa Hrvate in Slovence. Po kratkem nagovoru je podal besedo podpredsedniku kapetanu tov. Nediću. Isti je obrazložil pomen kongresa in njega važnost z ozirom na to da smo sedaj udruženi in edini. Treba je, da današnji odbor predloži izveštje o dosežanju delu, in se odveže dolžnosti, da se izdelajo nova jugoslovanska pravila in na podlagi njih izvoli nov jugoslovanski odbor, ki bo vodil nadalje ujedinjeno organizacijo. Predlog je bil z navdušenjem sprejet, pokazala se je solidarna bratska vzajemnost. Verifikacijski odbor tov. Ilić, Adamović in Zdravković, je ugotovil na podlagi pooblastil mandate. Na to prične čitati tajnik Jovović izveštje o dosežanju delu. Nestrpen hrup je nastal po dvorani, ko je prišlo na vrsto izveštje o delovanju nadzornega odbora, katerega predsednik je bil major tov. Stevanović, poprejšnji predsednik središnjega odbora. Odkrile so se po anketni komisiji senzacionalne nepoštenne manipulacije z imetjem, ki jih je zagrešil tov. Stevanović. Postavka za postavko je vzbudila veliko ogorčenje ter hrup, končno pa se je izkazalo, da tov. Stevanović ni oškodoval udruženja za nič manj kakor za 656.572 Din 13 p.

Pričelo se je razburjeno vzklikanje proti njemu, opozicija njegovih pristašev, neznatna po številu pa ga je mislila braniti.

Tudi sam tov. Stevanović se je mislil z govorom braniti, bil je pa od glasnega hrupa takoj prekinjen. Množica je vzklikala »Pred sodnijo ž njim« tako da se je moral odstraniti iz dvorane. — Pripomni se, da je izvršil tov. Stevanović ta primanjkljaj še pred našim udruženjem.

Tov. Majstoroviću iz Čačka se je posrečilo pomiriti razburjeno maso s tem, da jo je opomnil na važnost kongresa in na naloge, ki jih ima udruženje za poduzeti. Rekel je, da naj se več ne govori o izveštju anketne komisije, ker to je njena stvar za urediti potom sodnije. Tov. Nedić prosil je navzoče, da rešijo zadevo glede izmenjave pravil, ki naj bi se izdelala do 6. decembra t. l. s pomočjo vseh oblastnih in okrožnih odborov. Druga danes najvažnejša reč pa je edinstveni zakon, ki se mora takoj izposlovati za vse vojne žrtve.

Na to je dobil besedo tov. Franc Krušič iz Ljubljane, ki je pozdravil navzoče na kongresu v imenu Slovenskih vojnih žrtev, izrazil zaupanje in hvalo sedanjemu središnjemu

odboru, ki se je s takim smotrenim delom zavzel in udeležil naše skupno udruženje. Pozval je vse navzoče, da se strnejo k skupnemu delu, da se izvojuje naš stalni zakon. Štiri leta se borimo pa nismo še dobili podlage za naše bodoče življenje. Ako pridemo z našimi upravičenimi zahtevami na dan, nas imenujejo protidržavne elemente. Pokažimo, da smo ravno mi tisti, ki smo bili zmožni državo braniti in bomo tudi zmožni braniti naše pravice magari z bergljami. — Peter Bošković, delegat iz Hrvatske pozdravi kongres in poziva vojne žrtve na složno skupno delo za končno rešenje našega zakona. — Delegat iz Bosne in Hercegovine Sima Petković prinaša pozdrave od tam s pozivom na uspešno delo. — Iz kršne Črne Gore v imenu do beraštva osirotelih vojnih žrtev pozdravlja kongres delegat Vule Petrović, zahteva slovo in pripominja, da se tam dolgujejo podpore še iz leta 1913—1920. — Ercigonja Alojz nastopa v imenu Medžimurcev proti ministrstvu socialne politike, ki noče biti prijatelj invalidov, korupcija in strankarstvo sta na dnevnem redu, gotove ljudi da blagruje, invalide pa gladije. — Konečno govori še tov. Milošević v imenu Šumadijcev navdušeno pozdravljen, posebno ko je rekel: Ako ima vlada denar za to, da prireja parade nad kostmi palih junakov, mora imeti para tudi za rešitev invalidskega vprašanja in da preskrbi deco palih junakov. Ako je dosti para za bankete na katerih se maste bogatini, jih mora biti tudi za to, da se da jesti gladnim invalidom, vdovam in sirotam.

Po končanih nagovorih posameznih delegatov se preide na glasovanje za absolutorij. Tovariš Ilić je prečital imena delegatov, ki so se izjavljali za ali proti.

Soglašalo je 194 delegatov, proti pa se jih je izjavilo 5.

Tov. Mladenović je stavil predlog za kandidatni odbor, ki naj voli nov središnji odbor. Med tem, ko se je o tem pogovarjalo, je najprej tov. Nedić in za njim tov. Ilić govoril, o potrebi protestnega shoda, ki se je vršil drugi dan.

Tako je bil kongres zaključen, delegati pa pozvani, da se zberó istega dne popoldne ob 2. uri v dvorani hotela Bajlona. Zborovalci so se mirno razšli na vse strani. — Popoldne prišli so delegatje v hotel Bajlona. Tam jim je predsednik tov. Dinić stavil zopet predlog, da naj izbere kandidatni odbor. V dvorano se je nabralo tudi drugih invalidov, med njimi pa je prišel major Stevanović z nekaterimi svojimi pristaši. Godili so se zopet burni incidenti med posameznimi skupinami in tako se je delo zavlačevalo. Konečno se je le posrečilo razburljivosti pomiriti in izbral se je kandidatni odbor v katerega so bili izvoljeni tudi Slovenci tov. Tome, Krušič, Turk in Rus. Odbor se je podal v dobrovoljsko sobo kjer se je pričel pogajati. Slovenski delegatje so se takoj med seboj dogovorili in tov. Krušič je v njihovem imenu predlagal, da mora začasno ostati na čelu ujedinjene organizacije še stari središnji odbor dokler se ne izdelajo nova pravila, ker se je ta odbor izkazal popolnoma zmožnega in agilnega. To je potrdil in povdarjal tudi tov. Majstorović v svojem govoru po katerem je kandidatni odbor sklenil sledeče: Ker se je dosedanji središnji odbor izkazal delavnega, ostane še na čelu udruženja do 15. januarja 1923. Do tega roka mora izdelati nova pravila sporazumno z delegati izvršnih in oblastnih odborov, po tem roku pa se mora na podlagi novih pravil voliti jugoslovanski središnji odbor. Namesto dosedanjega predsednika nadzornega odbora majorja tov. Stevanovića, pa se izvoli tov. Voja Relić.

Ta sklep se je naznanil delegatom in drugim invalidom, ki so čakali rešitve v dvorani, ter so ga enoglasno z navdušenjem sprejeli.

Predsednik tov. Dinić, pa se je iz osebnih in družinskih absolutno odrekal svojemu mestu. Zato je bil izvoljen za predsednika dosedanji podpredsednik tov. Nedić.

S pozivom na protestni shod, ki se je vršil naslednji dan so se delegatje razšli.

Drugi dan ob 9. zjutraj se je vršil protestni shod na prostem pred Knez Mihajlovim spomenikom. Ako ravno je padal dež, se je takoj po 8 uri zbrala množica vojnih žrtev pred spomenikom in nestrpno čakala početka. Tisoče pozdravov je zaorilo iz množice, ko je tov. Nedić stopil pod spomenik in naznanil, da se je kongres spremenil v protestni shod.

Priporočal je, da se protestni zbor izvrši dostojanstveno, kakor to nalaga invalidsko ime.

Izbrani govornik Pavle Jovanović, očrta današnji položaj vojnih žrtev, koliko se nam dolguje pa samo obeta kot neko miloščino ne pa da se nam da naše pravo zasigurno po ustavi. Vse za olajšanje naše bede se dela polovično in z nevoljo in brez da bi se nas kaj vprašalo. Predstavi še položaj vdov in sirot in vse naše bolne strani ki se morajo sanirati s stalnim zakonom. Živijo zakon, je zaorilo med množico.

Besedo je povzel tov. Aca Ilić, da je obvestil navzoče v kakem položaju se nahaja zakon. Izvestil je vse dobre in slabe strani zakona in povdarjal, da je zakonski projekt že zdavno izdelan, mesto da bi se predal zakonodajni skupščini, pa leži v miznici pri ministrstvu. Počeli so protestni klici proti taki brezbriznosti vlade.

Miloje Radovanović seljak iz Šumadije je v priprostitih besedah orisal zasluge vojnih žrtev in pobijal strankarstvo. Žel je mnogo odobravanj.

Zadnji je nastopil tov. Baltić, ki je obsojal zastojno prejetje dnevnice po poslanicah, jih primerjal z invalidskimi prejemki ter končno zahteval takojšno zboljšanje položaja in pozval navzoče da gredo mirno, dostojanstveno manifestirali po beograjskih ulicah.

Sprejela se je resolucija v sledečem smislu:

Pričakujemo, da se pismeno dana obljuba dveh aktivnih ministrov izvrši in reši do obetanega nam roka obljubljeno naše pravo.

Zahtevamo energično, da se naš zakon, ki stoji izdelan v ministrstvu socialne politike predloži parlamentu in da pride na vrsto v prvih njegovih sejah. Ministrska kriza se mora za vsako ceno opustiti, dokler ni rešen zakon najzaslužnejših ljudi, vojnih žrtev, ki se mora rešiti prvi.

Za rešitev te resolucije se izbere danes zbor 100 oseb iz naših vrst kot eksekutivni odbor, ki mora ostati stalno v Beogradu, dokler se ne reši zakon. Ako pa bi se zakon ne pričel obravnavati v prvih sejah, bo eksekutivni odbor sklical ponovni zbor vojnih žrtev cele države, ki bodo sklenile nadaljne korake.

Ta resolucija se pošlje predsedništvu skupščine, da jo dostavi vladi in parlamentu. Resolucija je bila enoglasno sprejeta.

Za tem se je vsa masa razvrstila v štiri stope za pohod po mestu. Na čelo spreveda je stopil postavni Šumadinec z državno zastavo in dolga vrsta je stopala skozi Vasino, Knez Mihajlovo, Kralj Milanovo in Knez Milošovo ulico.

Brez ozira na naslov in stan, je vse stopalo v povorki počasi naprej v bratski vzajemnosti. Sključene postave, zavite po večini v borno ponošeno obleko, z izmučenimi, upadlimi in zamišljenimi obrazi so tvorile žalosten sprevod. Po obeh straneh ulice je postajalo občinstvo in sočutno zrló na dolgo vrsto mučnikov. Mrtva tišina je vladala krog in krog, videti je bilo kakor da se pomika naprej pogreb ljudi, ki so v resnici že na pol mrtvi.

Sprevod je postal pred kraljevim dvorom. Živio Njegovo Veličanstvo naš kralj, za katerega smo se borili, je vzklikalo tisoče ust. Medtem ko je šla deputacija dveh invalidov prosit za avdijenco, stala je masa pred dvorom in neprestano pozdravljala. Izza dvora prikorakala je kraljeva telesna straža z godbo na čelu. Zdrave visoke postave so stopale ravne kot sveče mimo sključenih danes brezpravnih borcev nekdanjih slavnih dni. Deputacija se je kmalu vrnila z obvestilom, da je Nj. Vel. kralj lahko oboel in ne more nikogar sprejeti. Na to pa se je sprevod pomikal naprej pred Narodno skupščino. Prostorno dvorišče pred skupščino se je napolnilo z invalidi in vdovami, ki so klicali da naj se jim da zakon in kruha.

Sestavila se je zopet delegacija po en delegat iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne in Hercegovine, Vojvodine in Dalmacije, ki so šli v skupščino in nesli sprejeto resolucijo.

Podpredsednik narodne skupščine g. Vujičić je sprejel deputacijo, sporočil, da so skoro vsi poslanci odšli na Kumanovo in v Prago ter je po kratki interpelaciji tov. Nedića odgovoril:

»Razumevam Vaše težnje, deloval bom s predsednikom skupščine na to, da se Vašim zahtevam, stavljenim v resoluciji čimprej ugodi.«

Deputacija se ni zadovoljila samo s tem odgovorom ter je naprosila g. Vujičića, da se poda na teraso in pove masi mišljenje skupščine. To je podpredsednik g. Vujičić tudi storil. Stopil je v spremstvu deputacije na teraso, pozdravil množico in ji povedal, da se bo upravičenim zahtevam vojnih žrtev v kratkem ugodilo.

Masa je vpila, da ne gre poprej od skupščine, dokler se zakon ne sprejme. Podpredsednik je odgovoril, da narodna skupščina kot izraz celega naroda ne more biti gluha na take upravičene zahteve.

Tov. Nedić pravi, da to ni bilo prvo ne zadnje obetanje in da se bo postopalo v smislu resolucije. Pozval je množico v udruženje, da se izbere odbor stotine, drugi pa da se bodo mirno razšli domov.

Proč s politiko.

Naša organizacija je humanitarna in strogo strokovna. Njena naloga je zavzemati se za pravice vseh vojnih žrtev v državi brez razlike na njih pripadnost in politično mišljenje. Ako se pusti da se zaseje v organizacijo politika, bodo prišli njeni predstavniki in posamezni člani v nasprotujoča si mnenja in si bodo začeli med seboj nasprotovati. Tako bi bil vsak uspeh dela nemogoč in organizacija bi pri tem trpela. Sicer pa nima smisla da bi se naša stanovska organizacija opirala na kako politično stran, ker nam ne gre za to, kdo pride na vladajoče površje. Mi imamo skrb samo za naš stan, ki smo ga dolžni vsi solidarno braniti in mu pomagati. Terjati imamo samo svoje s krvjo pridobljene pravice, katerih nam ne sme nihče kratiti ali zadrževati, pa najsi pride ta ali oni s politiko na površje.

Te pravice bomo izvajali le z močno stanovsko organizacijo in solidarnim nastopom.

Politično prepričanje je prosta stvar, ki naj bo popolnoma izven organizacije.

Kljub temu, da se naši člani precej pošteno drže tega principa, se dobe še sem in tja gotove osebe, ki jim ne da žilica, da ne bi svojo politično strast uporabljali tudi pri naši organizaciji.

Pred kratkim je neka skupina ljudi sklicala v Ljubljani, v gostilni pri Mraku sestanek invalidov s pripombo, da gre za važno stanovsko stvar. Prišlo je precejšnje število invalidov, kateri so pa takoj uvideli, da se jim ne govori o stanovskih stvareh, pač pa o zaslugah in načrtih politične stranke, ki jih sedaj za čas občinskih volitev v Ljubljani objubljuje.

Vojna invalida tov. Roš, ki je na kandidni listi dotične stranke in pa tov. Satler, sta kot agitatorja hotela pod pretvezo stanovskega vprašanja invalide pridobiti za glasovanje. Poklicala sta na pomoč za to tudi druge pristaše. Saj jim nihče ne more braniti, da ne agitirajo, toda to naj vršijo splošno pri vseh slojih ali na javnih shodih, na katere imajo poljuben pristop tudi posamezni invalidi ako hočejo. Ne sme se pa sklicevati špe-

cijalnih shodov za same invalide in pod pretvezami stanovskih zadev, ker stanovske zadeve skrbe največ organizacijo, katero se na ta način izrablja v politične svrhe. S tem se seje demagogija med organizacijo in škoduje njenemu delu. Večina invalidov misli, da če so povabljeni za stanovsko stvar in vidijo potem še odbornika organizacije, da jim govori kot politični agitator, da je organizacija sklicala političen shod. Nekateri pa se dobro zavedajo, da so to samo triki zapeljivcev in demagogov, in so tudi na gori omenjenem shodu naši invalidi pokazali, da prav mislijo. Princip invalidov naj bo: »Pustimo politiko in držimo se krepko svoje stanovske organizacije.«

Iz invalidskega zdravilišča na Golniku.

Na Golniku pri Trziču je državno invalidsko zdravilišče, v katerem se nahaja kakih 40 invalidov. Te ljudi, ki so si svoj čas pri vojaških nakopali bolezen, katera jih bo spravila v zgodnji grob, in ki so do grla siti vsega kar je z vojaščino v bližnji in dalnji zvezi, hoče invalidski odsek kasernirati in v zdravilišče uvesti mračno kasarniško razporeženje. Nekaterih invalidov bolezen zahteva, da se morajo gibati na prostem. S tem pa tudi nekoliko lažje pozabijo svojo bridko usodo. Invalidski odsek je izdal nove, da naravnost drakonske uredbe, ki znatno omejujejo njihovo osebno svobodo in ki so klasičen primer nesocialnega čustvovanja.

Zdravilišče obstoja že tri leta, vendar se invalidskemu odseku do danes ni zdelo primerno, da bi imeli invalidi v bližini zdravilišča kake klopi, kamor bi se mogli na sprehod gredo uvesti in oddahniti. Ni mu bilo tudi do tega, da bi pacienti redno dobivali pošto, ampak so bili premnogokrat po dva dni brez pošte in časopisov, na katere so bili v tej samoti tako zelo navezani. Invalidski odsek tudi do danes ni prišel na to, da je Golnik od železniške postaje Križe eno uro oddaljen; bolan človek rabi pa še mnogo več. Zato je že nebroj invalidov, težko bolnih, celo 100% invalidov, do smrti izmučenih korakalo po strmih klancih in razdrapani cesti na Golnik. Tudi eno znamenje, kako zelo se skrbi za invalide je to, da mesto da bi invalidski odsek javil upravitelstvu zdravilišča prihod novega pacienta, pacientu pa čas, kdaj da ga voz na postaji čaka, se ga pošlje brez vsake pomoči na pot.

Za vse to se invalidski odsek ni brigal, pač pa je odvzel šef-zdravniku in upravitelstvu zdravilišča pravico pacientom dovoljevati dopuste. Vsak pacient mora, ako hoče iz katerikoli razloga iti na kratek, četudi samo na poldneven dopust, vložiti prošnjo na invalidski odsek, ki jo pa navadno odbije. Za motivacijo niso ravno posebno v skrbeh. Tako je bil neki invalid, čigar žena je bila na porodu, menda zavržen, češ da bo to tudi brez njega opravila. Drugi je zopet dobil od doma poročilo, da mu je 86 letni oče na smrtni postelji. Kaj naj revež napravi? Zdravnik mu ne sme dati dopusta, mar naj res dela prošnjo na invalidski odsek? Mar gospodje, ki rešujejo po cele mesece invalidske prošnje, res mislijo, da bo smrt čakala? Stvar je vendar nujna in kdo bi se drznil ovirati sina-invalida, da pohiti k smrtni postelji svojega starega očeta? Ali nimajo gospodje, infimnih čustev, katere goji sin do očeta. Ako invalid zapusti zdravilišče, ali ako tudi samo obed zamudi, je tisto uro izključen. Za sprejem mora ponovno prositi, a prošnja se mu odbije, zato ker je kršil hišni red.

Sicer pa tudi, če bi v takih nujnih slučajih pacient vložil prošnjo, ni gotovo, da bi mu je gospodje, kot fino socialno čuteči ljudje, ne zavrnil po zgornjem zgledu z motivacijo, da prošničev oče tudi lahko brez sina-invalida umre! Razume se, da tako postopanje vzbuja med invalidi upravičeno razburjenje, ki prav gotovo ni v korist njihovem zdravju! Saj je vendar znano, da so ravno tuberkulozni invalidi že sami od sebe zelo razburljivi in nervozni, a mesto da bi se gledalo, da bi se njihovo bedno stanje kolikor mogoče olajšalo, se jim celo daje snovi, da se upravičeno razburjajo.

To prav gotovo ni lepo, da gospodje pri izdavanju takih predpisov nimajo dosti ali nič ozira na bolno-rasporeženega invalida. Ne samo suhoparen paragraf, ampak predvsem za bližnjega toplo čuteče srce bi imelo v takih

slučajih govoriti! Če se je morda posameznik pregrešil zoper hišni red, ali zlorabil svojo osebno svobodo, potem se pač ni treba dvigniti biča in z njim udariti po vseh, ne oziraje se, so li krivi ali ne. Človeku ni potreba biti ravno posebno odprte glave, da ne bi uvidel brezsmiselnosti take naredbe. Šef-zdravnik ima gotovo toliko uvidevnosti, da zna v posameznih slučajih odločiti, je li pacient potreben dopusta ali ne! Imeti je treba pred očmi dejstvo, da so pacienti iz vseh stanov in poklicev, da se morajo tudi v zdravilišču po možnosti brigati za svoj posel, ker žalibog invalidski odsek ni tako radodaren s podporami, s katerimi bi omogočil eksistenco njihovih družin, kot je darežljiv z raznimi drakonskimi uredbami.

Odbor stotine.

Izvršilni odbor stotine, ki je bil izbran po izvršenem kongresu, je pričel takoj poslovati. Sestal se je takoj po odhodu drugih udeležencev kongresa na svojo prvo otvoritveno sejo dne 29. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer v restavraciji hotela Solun v Beogradu.

Sejo je otvoril sedanji predsednik udruženja tov. Nedić s kratkim nagovorom in je predlagal za predsednika odbora stotine Hrvata tov. Bublča, ki je bil soglasno izvoljen.

Nadalje so se določili še podpredsednik, prvi in drugi tajnik in blagajnik. V odbor stotine so bili postavljeni tudi 4 Slovenci, tov. Tome, Krušič, Rus in Turk, imeli pa smo pravo na več članov, ki jih pa žalibog radi oddaljenosti in slabih gmotnih razmer nismo mogli postaviti.

Tov. Savković je predlagal, da se odbor stotine razdeli na sledeče sekcije:

- izvršilna sekcija;
- novinarska sekcija;
- financijska sekcija.

Izvršilna sekcija, katere predsednik je Slovenec tov. Rus iz Bleda ima nalogo intervenirati pri ministrstvih, skupščini in povsod, kjer je potrebno, da se našim zahtevam ugodi.

Novinarska sekcija, katere predsednik je tov. Savković, ima nalogo informirati in povzročevati naš tisk o našem vprašanju.

Financijska sekcija pa ima v rokah popolno oskrbo odbora in vse materialne potrebe v naši akciji.

Ortopedija in protezna tehnika v Italiji.

(Referat študijskega potovanja po italijanskih zavodih.)
Dr. Fran Minar, asistent kirurškega oddelka splošne bolnice, Ljubljana. (Nadaljevanje.)

Iz statistike kirurškega oddelka je razvidno, da odpade približno osmi del bolnikov na take, ki rabijo ortopedično zdravljenje; kontigent tvorijo večinoma otroci. V l. 1920 je bilo n. pr. izmed 4213 bolnikov kirurškega oddelka več kot 450 ortopedičnih slučajev; tu še niso vštete različne frakture in njih posledice, katerih število presega 1000 slučajev na leto in ki tudi spadajo v ortopedično in mehano-terapično bolnico. Izmed ortopedičnih slučajev kirurškega oddelka iz l. 1920 navajam sledeče: spondilitis 52 slučajev, fungus več kot 200, coxitis 40, ankylosis 26, genua valga 24, genua vara 10, fractura vertebrae 6, crus varum 10, pes equinovarus okoli 40, pes planus 16, scoliosis 10. Poleg teh slučajev zaznamuje oddelke različne slučaje živčne muskularne atrofije ter muskularne atrofije vsled poliomyelitis. Letno prihaja na kirurški oddelek približno 8 do 10 slučajev kongenitalne luksacije koke.

Žalostno je gledati različne pohabljenice, ki kažejo v Tivoliju ali na različnih razpotjih svoje atrofične ude ali krive noge. Ti reveži pač niso imeli sreče in prilike, da bi se jih zdravilo v mladih letih, še manj pa da bi se jih primoralo poiskati si kako zavetišče, v katerem bi po možnosti sodelovali pri kakem malem delu. Če bi pa imeli tako priliko, bi si lahko zaslužili svoj ysakdanji kruh, v njih bi se zbudil čut človeškega dostojanstva in ne bili bi primorani prosjčiti za beraški dar mimogredoče in biti na sramoto mestu, oziroma kulturni državi.

Če pogledamo v zgodovino, vidimo, da so stare države skrbele za ugled in zdravo vzgojo lastnih državljanov. Način po katerem so skr-

beli stari Špartanci za vzgojo državljanov ni sicer humanen, pač pa racionalen in v paganskem smislu logičen. V stari Sparti je bil zakon, da mora biti vsak prirojen pohabljenec umorjen; na ta način je imela Sparta samo zdrave moške. Sistem našega stoletja ni sicer morilec, a bilo bi za pohabljenca morda bolje, če bi bil takoj po porodu umorjen, kakor da se ga pusti počasno umirati od lakote.

Sistem moderne države mora biti popolnoma drugačen. V prvi vrsti je treba, da se tak rojen pohabljenec kar mogoče hitro odda v strokovnjaško zdravljenje v ortopedičnem zavodu in da se ga tako deloma ali popolnoma fizično popravi; v drugi vrsti pa je treba, da se vzgoji takega otroka duševno po njegovi duševni zmožnosti in sicer v posebnih šolah za pohabljenec.

Takega fizično revnega pohabljenca ne smemo pesimistično obsojati, ker biva često v fizično pokvarjenem organizmu inteligentna duša. Vsak izobraženec pozna Ezopa, o katerem poroča Lissippus, katerega bajke so klasično delo svetovne literature. Ali bi kdo verjel, da so bili Pope, Byron, Walter Scott, ki so prve dike svetovne literature, takšni rojeni pohabljenec in fizično brezpomembna bitja!

Važnost tega vprašanja so uvidile vse moderne države, na prvem mestu Amerika in Nemčija. Amerika je ustanovila 20 ortopedičnih bolnic in nebroj zavetišč za pohabljenec, ki so pod vodstvom najboljših kirurgov, kakor Brandford, et. Lov Macakenzie, D'Albee, Sayre in dr.; podpirajo pa jih mnogoštevilni dobrotniki. Nemčija ima 33 zavodov, takozvanih »Krüppelheime«; najstarejši in najbolje organiziran med njimi je zavod v Monakovem (iz l. 1830.) Je pod vodstvom strokovnega ortopeda prof. Lange-ja. Tudi druge velike države imajo take zavode za vzgojo rojenih pohabljenec. Posebno moderen tak zavod se nahaja v Stockholmu pod vodstvom dr. Zander-ja in v Zürichu pod vodstvom prof. Schulthes-a. Tudi Danska in Romunija imata več sličnih zavodov, zato mislim, da bi bilo pogrešeno, če bi ne dobila tudi Slovenija takega zavoda za rojene pohabljenec. (Dalje prih.)

Vsakega člana dolžnost je, da čita in širi naše glasilo, ki ga natančno informira o vseh naših zadevah.

Društvene vesti.

Naročnike našega lista opozarja upravništvo, da pošiljajo, kadar naročujejo list, svoje natančne naslove, posebno zadnjo pošto. Najbolje je, ako pošljejo naročnino na položnice čekovnega urada. Številka položnice je 12730. Ako nimajo položnic, naj se obračajo na svoje podružnice in poverjeništa, kjer jih dobe, ali pa direktno na upravništvo vojnega invalida v Ljubljani (Šentpeterska vojašnica). Tudi je treba vedno sporočiti za koliko številčk lista se pošlje naročnina, ker se zgode slučaj, da pošlje kdo poleg naročnine tudi nekaj za tiskovni sklad, upravništvo pa tega ne more vedeti. Agitirajte pridno za naše stanovsko glasilo pri naših tovarših in tudi po lokalih in pri privatnih osebah.

Gorje pri Bledu. Poroča se nam, da je imela tamkajšnja podružnica dne 22. oktobra t. l. shod. Vdeležba je bila povoljna. Vsi navzoči so z zanimanjem zasledovali poročila delegatov iz Ljubljane tov. Tomca, ki je poročal o bodočem zakonu in tov. Krušiča, ki je poročal o položaju. Priglasilo se je več novih naročnikov za naše glasilo. To kaže, da so Gorjani pridni in vzorni sodelavci.

Shod se je vršil dne 12. t. m. pri podružnici v Šmarju pri Sevnici. Poročal je delegat oblastnega odbora iz Ljubljane tov. Belinc. — Pokazalo se je veliko zanimanja za našo stvar.

Podružnica v Cerknici je imela v nedeljo, dne 12. t. m. dobro obiskan občni zbor. Ugotovile so se nepoštenne manipulacije s premoženjem, ki jih je zagrešil prejšnji tajnik Senekovič. Izvolil se je nov odbor, kateremu načeluje predsednik tov. Kele iz Unca. Splošno prepričanje je, da bo pod njegovim predstvom podružnica najlepše uspevala. Navzoč je bil pri občnem zboru tudi delegat oblastnega odbora iz Ljubljane tov. Tome, ki je obširno poročal o položaju.

Frankirajte pisma. Kljub temu, da je bilo že v našem listu objavljeno, da je treba vsa

pisma na centralno pisarno v Ljubljano pravilno frankirati, prihajajo še z nezadostnimi znamkami in mora pisarna plačevati kazen. Zadnjikrat se opozarjajo dotični, ki ne pazijo, da bo centralna pisarna taka pisma zavračala in jih ne bo sprejela. Godijo se celo slučaj, da prihajajo nezadostno frankirana pisma od podružnic.

Kolekovanja vlog. Nekateri prosilci priplepljajo na prošnje na centralo v Ljubljani koleke. Opozarjamo, da je to nepotrebno, da se v društvenih zadevah vloge ne kolekujejo; pač pa samo vloge na državna oblastva, ki so pa tudi v invalidskih zadevah koleka proste.

Razne vesti.

Kdo je demagog? V odgovor na »Poslano« po raznih listih povemo Mariborskemu poverjeništvu, da je imel dotični nevednež, demagog podlago za to kar je pisal. Preustrojeni odbor je ugotovil same pravilnosti. Mi pa ugotavljamo sledeče nepravilnosti:

1. Sedanji preustrojeni odbor v Mariboru se je sam izvolil na seji, kar je protipostavno. Odbor se voli vedno na občnem zboru po članih ali delegatih.

2. Tiskovine »statistične pole« so bile poslano le v izpolnitev in vrnitev centrali, ker so namenjene za njo. Poslane so bile samo ob sebi umljivo brezplačno. Invalid, kateri se je zglasil iz St. Jakoba v pisarni centrale je pa povedal, da se zahteva o priliki popisovanja za te tiskovine plačilo. Glede vseh drugih tiskovin, ki jih centrala nabavlja in razpošilja podružnicam je pa res, da se morajo centrali plačati, kar je čisto razumljivo, kolikor njo stanejo. O teh pa nismo nič govorili.

3. Dotični invalid iz St. Jakoba je tudi povedal, da je tov. Čerpes pobiral za tiskovni sklad. Ker naročniki urgirajo časopise, smo jim odgovorili, da naj rečejo tov. Čerpesu, naj nemudoma pošlje nabrani denar. Tiskovni sklad ni sklad za članske zapisnike, pač pa sklad za naš list »Vojni invalid«. Pripomnil je še, da dotičniki niso prejeli potrdil.

4. Kar se tiče »Mariborske republike« izjavljamo, da smo dobili že vsestranska obvestila, da se vedno kujejo načrti, kako bi se v Mariboru ustanovila samostojna organizacija, ločena od vsakega jugoslovanskega udruženja čisto na posebni, baje na politični podlagi in da se zbira že sklad za samostojen list. O tem smo bili že ustmeno in pismeno obveščeni. Tovariši, kakor vam drago. Posledice si pripišite sami, kje boste tavaljeli potem. Posebno ako vam je znan bodoči ustroj naših organizacij, ki ga predpisuje nov načrt zakona.

Kar pa se tiče dotičnih 964 kron, bi bilo odveč potrjevati prejem, ker so bile poslano na čekovni račun in ima poverjeništvu kupon v rokah.

Konečno pa želimo, da bi Mariborsko poverjeništvu tozadevne članke objavljalo raje v našem glasilu, ne pa po drugih listih, ker take zadeve se tičejo samo nas vojnih žrtev. Izjavljamo, da bomo vse rade volje sprejeli, tudi ako bodo napadi na centralni odbor glede nepravilnosti, kar ga bo še posebno veselilo, da bo vedel svoje eventuelne nepravilnosti in napake popraviti.

Levo krilo ljubljanske fronte v boju za invalidska vprašanja, je razposlalo na podružnice tajna obvestila, da se bodo v nedeljo dne 19. t. m. ob 9. uri pri Mraku na Rimski cesti razkladale vsem dobrovoljcem strategične točke iz invalidskih bojev. Glavna točka bo: »Zakaj smo izgubili bitko o priliki, ko se je vršil internacionalni kongres in konferenca.« Razkladal jih bo baje glavni strateg, če se ne motimo se piše »Kozine«. Formulirala se bo tudi četa za naskok in se bo uprizorila ljubljanska vojska med invalidi posebno proti njihovemu glavnemu stanu v Šentpeterski vojašnici, ki se misli predati sovražnikom. Invalidi, dobili boste voditelje, katerih imena vam že zagotavljajo, da je zmaga za vaše pravice zagotovljena.

Že zopet velikodušnost oskrbnika. Omenili smo že v naši zadnji številki netaktno postopanje napram invalidu Bezjaku, ki je bil odpuščen iz službe grajsčaka Herbersteina v okolici Ptuja. Sedaj pa je dobila centrala obvestilo o drugem takem slučaju, ki ga je povzročil tamkajšnji ravnatelj Grünfeld. Invalida Franca Pohariča, ki je bil tamkaj od leta 1920 uslužben kot hlapec je vrgel iz službe in iz stanovanja. To pa samo zato, ker je zahteval plačo, za kakršno se je pogodil ob nastopu

službe. Vsem hlapcem je odtegnil pogojene plače in jim zagrozil, da jih v slučaju, ako bi kaj proti tem nastopali, izmeče iz služb in izpod strehe. Za sedaj je bil žrtev šele samo Poharič. Tako postopajo s Slovenci razni privandanci na naši zemlji. Vse kar je našega se jim studi, še nad ubogimi invalidi se maščujejo. Naj se jim že enkrat pokaže, čigavi kruh uživajo in kako se imajo vesti. Glede invalidov pa zahtevamo, da se po invalidskem zakonu zasigurajo nameščenja pri privatnih podjetjih.

Delovanje odbora stotine. Iz Beograda smo prejeli obvestilo, o dosedanjem delu izvršnega odbora, ki je stalno tam, dokler se ne reši invalidski zakon. Odbor je posetil vse ministre, ali njih namestnike, ki so načeloma skoro vsi za zakon. Izražali so se nekateri jako laskavo o naših upravičenih zahtevah in nam obljubili svojo pomoč. Tudi posamezni poslanci, s katerimi se je moglo priti v stik, so izrekli, da smo lahko prepričani, da nas bodo podpirali, ko se zakonski načrt predloži skupščini, da bo v polnem obsegu sprejet. Zakonski načrt je dotiskan in so ga dobili vsi ministri v proučevanje in izjavo, ako ni nikjer nobene zapreke. Kolikor je sedaj znano, je sporna točka neko monastirsko zemljišče pravoslavne cerkve, ki pa pri nas ne pride v poštev. Odbor stotine je razposlal tudi na vse ministre in poslance okrožnice, z natančnimi pojasnili, ki vtemeljujejo hitro rešitev našega zakona. Tiskovni odsek pa podpira pridno in neumorno naše zahteve s tiskom po vseh važejših listih. Tudi Slovenskim listom se pošiljajo vedno članki in obvestila, ki pa jako na kratko objavljajo. Zakonodajni odbor je sestavljen iz ministrov gg. Dr. Zerjav, minister socialne politike, Kosta Komanudi, minister financ, Laza Markovič, minister pravde, gen. Peter Pešič min. vojne in mornarice in Krsta Miletič min. za agr. reformo. Delegati naše organizacije, ki bodo zastopali naše zahteve v zakonodajnem odboru pa so tov. preds. Nedič, Aca Ilić in dr. Stojić. Cela zadeva teče jako počasi in za sedaj še ni nobenega pozitivnega izgleda. Odbor stotine bo stal trdno na našem stališču, ostane toliko časa stalno v Beogradu in ne odneha poprej, da bo našim zahtevam ugodeno in naš zakon sprejet v smislu naših predlogov in resolucij. O nadaljnjem delovanju tega odbora se bo poročalo.

Nadaljevanje o pravilniku k zakonom o začasnih pomoči se je moralo v tej številki radi pomanjkanja prostora opustiti in se bo v prihodnjem listu zopet počelo.

Simpatije!

Komedija v eni sliki, zložil Fricko Juvan.

Osebe: Svetnik, sluga in invalid.

Sluga: Klanjam se. Želite?

Invalid: Prijavite me g. svetniku.

Sluga: Prosim moment počakati.

Invalid: (pred vrati stoječ si briše pot s čela):

Človek se preganja okoli lačen in žejen, pa zakaj? Ali imam sam kaj od tega? Ali nisem vedno večji revež? Najraje bi umrl. Toda moram. Dolžnost mi je, da se žrtvujem za splošne koristi in potrebe svojih tovarišev-sotrpinov.

Svetnik: Kaj je?

Sluga: g. Juvan je!

Svetnik: Glasno, a FRICKO JUVAN?

Sluga: Da!

Svetnik: Ga ne maram.

(Sluga se prikaže.)

Invalid: Že lahko vstopim.

Sluga: G. svetnik so rekli, da Vas ne marajo, je že rešeno.

Invalid: Tako se ravna s 100 odstotnim invalidom, in tako se prezira zastopnike organizacije. (Razburjen odide.)

Zastor pade.

Za tiskovni sklad so darovali:

Zidar Ladislav, brivec, Ambrožev trg v Ljubljani Din 6,
Krek Mihael v Ljubljani » 10.
Iskrena hvala. Tovariši posnemajte.

Odgovorni urednik: Franc Belinc.

Tisk tiskarne J. Blasnika nasl., v Ljubljani.

LISTEK.

Ivan Albrecht:

Bremena.

III.

Luki je ležal in mučila ga je vročina, ki so jo povzročale bolečine na glavi. Mestoma je deček bledel in je govoril o teti Mojci in o njenih dobrotah, da je bila Nana vsa potrta od boli in je občutila vse življenje kakor strašno krivico, naperjeno edino proti njej. Poleg tega jo je žgala misel, da je povzročila otroku take bolečine, otroku, ki niti ne sluti, kaj je svet in kako je treba hoditi po njem!

Okna so bila zastrita z rdečim blagom, da je vladal v sobi nekam zoprni mrak. Mali je za trenotek zaspal in mati je premišljevala, kje bi našla človeka, ki bi mogel pomagati. Ko pa je prišel Dreja zvečer iz tovarne, mu ni vedela povedati ničesar.

„Jaz nisem tako živa in modra“ je sklenila roke proti njemu — „da bi vedela, kaj naj storim. Morda se odpre tebi —“

Mož je strmel in je gubal čelo, da so zastrmele oči v ženo kakor oglje izpod kupa izsušene zemlje. Stopil je k otroku, ki je še vedno spal, in mu je lahno položil roko na obvezano glavo.

„Zakaj ne pošleš po zdravnika?“

„Za pet ran božjih — samo tega ne,“ je dahnila žena braneče in je skrila obraz v dlani. Delavec se je okrenil in je sedel k postelji tako, da je bil z obrazom obrnjen proti Nani.

„Zakaj nočeš prav?“ je siknil stisnjeno v strahu, da ne bi predramil spečega.

„Ne morem —“

„Dobro! Pa maži, leči, za moj del makari s pasjo mastjo!“

Žena se je skrušila in je uprla vanj svoje orošene oči in njen pogled je bil tako zbežan in plah, kakor da išče rešitve iz peklenskega dna.

„Usmili se me, Dreja — in če si človek, mi prizanesi!“

Mož je zategnil ustnice in je menil z zaničevanjem:

„Saj te poznam! Nič ne hodi predaleč po sapo!“

„Dreja,“ je lovila Nana njegovo roko in se mu je bližala s plazečimi koraki. Mož je umaknil roko in je ostril besedo:

„Dreja sem, Dreja tja, Dreja dannadan! Hudič pa le ni Bog in baba ni dobrot!“

V tem je žena omahnila k njemu in se je zgrudila na kolena. Jecljala je kakor v histeričnih sunkih in je gledala venomer na otroka.

„Saj ne veš, Dreja, kaj je trpljenje — zato govoriš tako! Ne veš, kaj je življenje in kaj je ženska v tem topem svetu, kaj je žena in mati! Ničesar ne veš — niti tega ne, kaj je ljubezen, ki si mi včasih govoril o njej!“

Zastrmela je vanj, vsa zaripljena v obraz.

„Kajne, Dreja — nikoli nisi videl morja, ne ljudi ob njem; nikoli nisi čul šepetanja, ki gre iz noči v srce! Morja ne poznaš, kadar čevrlja o ljubezni in vabi — Kaj je tebi ljubezen?! Dekle, ki ima cunjjo zemlje in raztrgano bajto — Ah, saj vem vse in ti ne zamerim! Dekle je bilo brez cunje in bajte — samo dekla, ki je služila v Trstu nekoč... To deklo bi prodal za ped zemlje in bi jo izdal kamorkoli, čeprav je tvoja žena! Kaj žena, ko ne poznaš duše in ne maraš zanj, ko poznaš samo zemljo in žganje in stroj —“

Andreju Ogrizu je bilo mučno, da sam ni vedel, kaj bi z rokami in kam bi z očmi. Zdelo se mu je, da vstaja pred njim grmada, ki hoče s plamenom k njemu. Kaj je treba toliko besedi in ognja, ko bi vendar zdravnik s kratkim zapiskom uredil vse tako, da bi bil Luki v par dneh že popolnoma zdrav! — Vse skupaj je bilo možu zoprno, celo smešno, žena pa je nadaljevala svoje in je govorila z vedno večjo strastjo:

„Duše nočeš!... Jaz pa hočem tvojo, ker sem žena. Dreja — ali čutiš to? — ker sem mati!... Rodila bi in morila bi, Dreja — da bi te dobila — z dušo tvojo, Dreja — da bi smela reči enkrat: To je moj mož!“

Jok ji je zadušil glas in telo je podrhtevalo kakor od silnega mraza...

Ogriz je ogledoval ženo in otroka in je bil take volje, da bi bil najraje pobegnil po svetu. Čutil je, kako pada v nič vse prizadevanje in načrti, ki je dal zanje življenje. — Žena sanjari, medtem ko je morda otrok na tem, da morda umre... Nana noče zdravnika, noče ničesar, čeprav govore vsi ljudje, da je bilo tisto poleno iz Mojčine drvarnice... Če je tedaj Mojca udarila otroka, bi morala plačati odškodnino, kakor hitro bi bila stvar jasno dognana.

Kar je mislil, je povedal; toda žena se je zvila kakor v silni muki pred njim.

„Hujši si od tistih, ki so pekli žive ljudi na žerjavici! Čemu sem neki govorila pred teboj kakor v spovednici, ko si mrtev kakor kamen!? — Hlod bi razumel, ti pa govoriš samo o odškodnini —“

Žena je sedla k vznožju in je bila kakor otopela od boli. Od kar se je bila z gotovostjo uverila, da jo je vzel Dreja samo zaradi dozdevnega premoženja, je kovala v mislih naklepe, kako bi prišla do njega. Ko ni pomoglo čarovanje, se je lotila dela in je garala

kakor črna živina. Plazila se je okoli gospode in je prevzemala delo za delom, je preslišala vsako psovko — vse za izpolnitev moške želje. Dreja pa ni videl žuljev na njenih rokah, ni videl kože, ki je bila razpokana in razbolena od trpljenja, temveč je poznal samo denar in očitane, da žena ni imela ničesar.

Vse to je ubijalo Nano, ki je sanjala v svojem srcu o življenju, kakršnega žive grlice, ki grlijo venomer o ljubezni. Slutila je dušo možev, čeprav je ni mogla pojmiti — slutila zlasti takrat, ko je bila bolna. Iz oči mu je brala željo po njeni smrti in v dnu duše je bila uverjena, da se gode v obližju njene družine čudne reči, ki jim ne more popolnoma do dna... Ta vera in strah, ki je temeljil v nejasnosti slutenj — to je bilo najhujše! Če bi jo bila gola resnica tudi ubila — stvar bi bila opravljena in rešena enkrat za vedno! Tako pa je žrlo in grizlo v mislih kakor črv, ki ne pozna milosti. Begala je pred ljudmi — celo pred lastno deco bi bila rada bežala, da bi bila enkrat čisto sama na svetu in bi razmislila svojo nesrečo... V tem oziru je zavidala sestro Mojco z njeno samoto.

Luki je odprl oči in je zablodil s pogledom po sobi. Beločnica je bila nagosto preprežena z rdečimi progicami, kakor pri človeku, ki že dolgo časa ni spal. To in obveze na glavi in nad očmi so dajale pogledu nekak čuden izraz z nadihom jeznega in upornega očitanja, ki ga je mati prenašala le s silnim naporom.

„Luki“ — je dahnila lahno in je zastrmela vanj kakor v čudo, ki je vzrastlo s človekom, pa je vendar tuje in daleč od njega. Deček je brez odgovora zaprl oči, oče pa je začel korakati po sobi.

„Mojca je hudič — to sem vedel od nekdanj, ker sploh vem, da biva in živi hudič na svetu! Sicer nisem tak in ne vem mnogo, vendar mi je bilo znano od vsega početka, kako mora priti — samo tega nisem verjel, da bom imel vruga za ženo —“

Nana se je zganila in je z obema rokama dvignila otroka k sebi:

„Čuješ, zlato moje, kaj je tvoja mama?!“

Dreja je obstal sredi sobe in je zaškrtal z zobmi. Na dan nesreče so ljudje iz obližja presojali poleno, ki je bil z njim ranjen otrok, in so dognali, da je Mojčina last. Zato je padel sum in obsodba na Čevhljo, češ da je storila to iz sovraštva do dečkovih staršev. Nani je bilo mnenje všeč, da ga je pozdravila kakor migljaj usode in ni hotela razvozljati skrivnosti ne povedati, kako si je v skrbnem varčevanju izposojala drva iz sestrine drvarnice in kako je zbirala po noči, da bi laglje štedila čez dan. Tisto usodno poleno, ki je hotela z njim kaznovati Mojco, je bilo zadnje — zato je bila Nana glede tega izpočetka popolnoma brez skrbi. Ko pa otroku le ni odleglo in je hotel mož po zdravnika, jo je prešinil obup — : Učeni ljudje vidijo in vedo kakor Bog, zlasti zdravniki! Takrat, ko je Štembalova Sali imela otroka in ni vedela, kako in kaj je pravzaprav z očetom, je otroče umrlo in bi bila stvar pravzaprav urejena brez sitnosti; kajti nesrečni materi in ljudem je bilo prav tako!... Pa je prišla zadeva na nos gospodi, ki je brskala in ruvala, dokler ni prignala tako daleč, da so vzeli mrlička iz groba in so ga zanesli zopet v mrtvašnico. Kakor hitro ga je ugledal zdravnik, je povedal, da je otroku pomagala k smrti — mati!... Sali je jokala, je tajila in rotala, dokler ni naposled povedala, da je bilo tako, kakor so rekli gospodje... In šla je v Begunje za visoko zidovje, ki ga človek nikdar več ne zapusti tako, da bi mogel hoditi brez sramote po svetu —

To je bila Nanina groza, ki jo je občutila ostro ko kačji pik, da je omagovala pod bremenom boleti in bolečine. Bila je že na tem, da bi razodela možu zlo skrivnost, toda bojazen pred tem priznanjem ji je zaklepala usta in ji je mesto tega izsilila golo izpoved iz minulosti, iz vse tiste strahote, ki naj bi oprala črni madež poslednjega dejanja...

Mož je med tem zopet začel meriti sobo z dolgimi koraki in je od časa do časa bušil ostro kletev predse. Slednjič je obstal pred ženo in je siknil vanjo:

„Slabša si od zveri!“

Nana je položila otroka na posteljo in mu lahno poravnala vzglavje.

„A ti nisi boljši od nje,“ je vrnila ostro za hudo. „Misliš, da ne vem, kaj je že vse bilo?! Groba mojega nisi mogel dočakati, ko sem bila bolna! Mene je že kljuvala smrt, ti si se pa pasel po tuji paši, svetnik! — No, ali ni res?!“

Ogriz je zalomastil nazaj in je zamahnil z roko naprej, vendar ni storil nikomur nič žalega, obraz pa se mu je razlezel v gube, polne jedkega zaničevanja. Pod ostrino ženininega očitanja je pozabil na sina in na vse skupaj ter je čutil samo nagoto lastnega ponižanja, ki ga ni hotel priznati.

„Kaj, ti boš sodila — mene?!“

„Saj te sodi tvoje početje, ne jaz,“ je blisnila žena s plamtečim pogledom in ni izpregovorila besede več...

Luki je začel blesti in je hotel na vsak način na prosto. Oče se je za trenotek ozrl po njem in je vzdrltel. Mimogrede se mu je zjasnilo čelo, in v očeh je zagorelo nekaj jasnega in iskrenega — pa je hipoma ugasnilo in se je umaknilo trdemu izrazu sovraštva.

„Naj te leči mati — kača s svojim strupom!“

Zaloputnil je vrata in je odšel, žena pa je s solzami izpirala rane malemu bolniku.

(Dalje prihodnjič.)

Joško Videtič, Tržič
kleparska delavnica

**Sprejema se vsa v to stroko spadajoča dela, stavbna in galanterijska, pokri-
vanje in barvanje streh in zvonikov, iz-
delovanje ornamentov. napeljave vodo-
vodov, kopalnih sob etc.**

Postrežba točna, delo ceno in solidno.